

УДК 657:631.1:004.9

Недбайло Ірина

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти

Потривасєва Наталя

докторка економічних наук, професорка

професорка кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ

Агропромислові підприємства відіграють ключову роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни, але водночас стикаються з викликами, пов'язаними зі складністю управлінських рішень, високою залежністю від зовнішніх факторів та необхідністю адаптації до умов цифрової економіки. У цих умовах внутрішній аудит набуває стратегічного значення, забезпечуючи об'єктивну оцінку діяльності підприємства, виявлення ризиків та впровадження інноваційних рішень для підвищення ефективності управління.

Головна мета внутрішнього аудиту полягає у забезпеченні своєчасному та адекватному контролі над управлінськими процесами, в ефективності функціонування всіх видів діяльності на всіх рівнях управління, в захисті законних майнових інтересів організації та її власників, а також оцінці повноти, достовірності і точності відображених у звітності активів, зобов'язань, власних коштів і фінансових результатів діяльності підприємства за певний період і встановленні відповідності прийнятої на підприємстві звітної політики чинному законодавству й нормативним актам [1, с. 450].

Внутрішній аудит сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності, мінімізації ризиків шахрайства, покращенню ресурсного планування та ефективності операційної діяльності. Для агропромислових підприємств це особливо важливо з огляду на сезонність робіт, значні обсяги капіталовкладень та специфіку обліку біологічних активів.

Переваги внутрішнього аудиту на агропромислових підприємствах можна виділити наступні [2, с. 6]: аудит – це ефективна система контролю за господарською діяльністю суб'єкта господарювання; сприяє покращенню якості зовнішніх аудиторських перевірок; внутрішнім аудиторам потрібно прикласти менше часу і зусиль для виявлення наявних відхилень; внутрішній аудит зазвичай краще забезпечує потребу підприємства у попередньому, поточному і наступному контролі, тоді як зовнішній аудит в основному базується на перевірці готових звітних даних.

При цьому, існують й недоліки організації внутрішнього аудиту підприємства [2, с. 6]: не в достатній мірі виконується принцип незалежності аудитора; існує можливість побудови помилкового уявлення зовнішніх

аудиторів про фінансовий стан підприємства на основі ознайомлення із висновками внутрішніх аудиторів; зовнішні аудитори можуть з легкістю вказати на прорахунки не лише рядових працівників, але й керівника підприємства. Поради зовнішніх аудиторів базуються на багаторазовому спостереженні за діяльністю інших підприємств галузі; одноразові аудиторські послуги зі сторони коштують дешевше, ніж постійний контроль з боку внутрішніх аудиторських служб.

Внутрішній аудит дозволяє виявити слабкі місця в управлінні підприємством, оцінити ризики, пов'язані з нестабільністю цін на продукцію, кліматичними змінами та законодавчими вимогами тощо.

Внутрішній аудит надає керівництву дані для прийняття стратегічних рішень, таких як розширення асортименту продукції, освоєння нових ринків чи впровадження інноваційних агротехнологій. Так, оптимізація процесів за результатами аудиту сприяє зменшенню витрат та підвищенню продуктивності. Наприклад, впровадження автоматизованих систем обліку дозволяє уникнути виникнення помилок та сприяє точності і швидкості складання фінансової звітності.

Інновації у внутрішньому аудиті зосередженні на використанні новітніх методик та роботизованих процесів. Особлива увага приділяється використанню цифрових інструментів для аналізу великих масивів даних, що дозволяє оперативно ідентифікувати порушення та ризики. Роботизована автоматизація процесів (Robotic Process Automation – RPA) є однією з найбільш застосовуваних серед інноваційних надбань у процесі діджиталізації. RPA робить можливою автоматизацію стандартизованих, заснованих на правилах, повторюваних процесів, а програмне забезпечення RPA можна запрограмувати для обробки транзакцій і маніпулювання даними та обмінюватися даними між ІТ-системами на основі попередньо визначеного набору завдань і дій [3, с. 96].

Автоматизація є ключовим чинником підвищення ефективності внутрішнього аудиту. Використання спеціалізованого програмного забезпечення та аналітичних платформ дозволяє скоротити час перевірок, зменшити ймовірність людських помилок і підвищити якість аудиторських висновків. Так, при фінансовому контролі на агропромисловому підприємстві внутрішні аудитори можуть застосовувати автоматизовані програми, такі як: SAP Audit Management [4], Case Ware Analytics [5], Tableau [6] тощо. Основними перевагами та функціями даних програмних продуктів можна вважати візуалізацію великих масивів даних, інтеграцію з різними джерелами, автоматизацію аудиторської перевірки, включаючи виявлення шахрайства та аналіз операцій, а також планування, виконання та документування аудиторських перевірок.

Дуже часто внутрішній аудит супроводжується використанням лише програмних продуктів з обліку, оскільки вся інформація знаходиться в автоматизованому стані і підприємству не потрібно витрачати кошти на оплату ліцензії на аудиторські автоматизовані програми. В таких випадках, внутрішній аудит ведеться в паперовій формі, проте перевірка інформації та звірка й аналіз

даних відбуваються у швидшому темпі.

Подальший розвиток внутрішнього аудиту залежить від впровадження цифрових технологій, підвищення кваліфікації аудиторів та інтеграції аудиторської функції у стратегічне управління підприємством. Зокрема, автоматизація дозволить внутрішньому аудиту трансформуватися з інструменту контролю на стратегічного партнера бізнесу. Однією з інноваційних цифрових технологій, яка змінює процес реєстрації, зберігання та перевірки даних аудиту – технологія блокчейн. Технологію блокчейн застосовують для систематизації даних та ефективного контролю, а саме: поєднує безпечні алгоритми хешування, криптографічні методи та однорангові мережі Інтернет для створення протоколів довіри між взаємно недовірливими сторонами. Ця комбінація технологій дозволяє блокчейну надавати надійні дані про операційні процеси та транзакції, що робить технологію все більш популярною серед підприємств, банків та інших установ [7, с. 82-83].

Таким чином, роль внутрішнього аудиту в управлінні агропромисловими підприємствами не обмежується лише контролем за дотриманням процедур і виявленням помилок. Завдяки інноваційним підходам та автоматизації аудиторських процесів внутрішній аудит стає невід’ємним елементом системи стратегічного управління, що сприяє підвищенню ефективності, зниженню ризиків і стійкому розвитку підприємства.

Література:

1. Цятковська О. Особливості розвитку внутрішнього аудиту нефінансових активів державних установ. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. № 6. С. 445-456.
2. Дмитренко В.І. Роль зовнішнього та внутрішнього аудиту в забезпеченні економічної безпеки держави. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_10_56. (дата звернення: 27.11.2024).
3. Пермінова Д.Д. Напрями застосування цифрових технологій в діджитал аудиті. *Економічні науки. Молодий вчений*. 2024. № 3 (127). С. 95-99.
4. SAP Audit Management. URL: <https://www.sap.com/products/financial-management/audit-management.html> (date of access: 27.11.2024).
5. Caseware. URL: <https://www.caseware.com/> (date of access: 27.11.2024).
6. Tableau. URL: <https://www.tableau.com/> (date of access: 27.11.2024).
7. Potryvaieva N., Kozachenko L., Nedbaylo I., Nesterchuk I. Digitization of Accounting in the Management of Business Processes of Enterprises of the Agro-Industrial Complex: *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2022. № 26 (1). P. 79-88. [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(1\)-8](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(1)-8) (date of access: 27.11.2024)